

12 יוני, 2018

הנדון: עמדת הסתדרות הפסיכולוגים בנושא מסגרות הטיפול בגיל הרך

נושא האחריות על מסגרות הטיפול והחינוך בגיל הרך עולה לאחרונה לכותרות בעקבות גילויים של טיפול לקוי בילדים במסגרות לגיל הרך המסתיים לעיתים אף בטרגדיות.

אחת לכמה זמן עולות הצעות לחקיקה, שחלקן אף אושרו, לקיום פיקוח על מסגרות לגיל הרך, לקביעת תנאים למתן רישיון להפעלת מעונות לפעוטות ובכללם דרישות השכלה, הכשרה וניסיון אנשי הצוות, כמו גם תנאים בטיחותיים ותברואתיים הנדרשים במעון.

השנה הייתה אמורה גם לקום מועצה לאומית לגיל הרך, אשר תכין תכנית לאומית סדורה וארוכת טווח להשקעה וטיפול בגיל הרך בישראל, תגדיר סדרי עדיפויות בנושא ותחבר בין גורמים שונים המעורבים בטיפול וחינוך ילדים בגיל הרך, בין היתר לצורך איתור וזיהוי מוקדם של ילדים במצבי סיכון, קשיים בתפקוד הורי ועיכוב בהתפתחות תינוקות ופעוטות. חרף הדרישה בחוק להקים את המועצה לגיל הרך עד תחילת חודש פברואר 2018, המועצה טרם הוקמה.

מצב מעונות היום והמסגרות לילדים בגיל הרך בישראל לעיתים אינו תואם את המצופה כפי שעולה ממחקרים שונים העוסקים בתחום; הן בהיבט התקינה, והן בהיבט ההכשרה להם נדרשים אנשי המקצוע אשר באים במגע עם התינוקות והפעוטות.

השנים הראשונות בחייהם של תינוקות ופעוטות מתאפיינות בהתפתחות מואצת בכל תחומי ההתפתחות, לרבות יכולות שכליות, לשוניות, מוטוריות, סנסוריות, חברתיות ורגשיות, אשר מתפתחות ביחסי גומלין הדדיים והתפתחותן מושפעת משילוב גורמים תורשתיים וסביבתיים. מענה סביבתי מותאם לתינוקות, פעוטות וילדים צעירים כולל סביבה עתירת גירויים תואמי-גיל, הזדמנויות לרכישת מיומנויות מוטוריקה גסה ועדינה, סביבה לשונית עשירה ואקטיבית, הזדמנויות לאינטראקציה עם קבוצת השווים לשם פיתוח כישורים חברתיים ותקשורתיים הולמים, וכמובן מענה רגיש ומכוון דיו לצרכים הרגשיים של כל תינוק או פעוט בהתאם למזגו, לצרכיו וליכולותיו.

במקרה של עיכוב, איחור או שיבוש בהתפתחות התקינה, ידוע כי איתור, אבחנה והתערבות טיפולית מוקדמים מאפשרים לגשר על הפערים ומגדילים את הסיכויים לחזרה למסלול ההתפתחות התקינה ולשילוב מהיר ומלא יותר בחברה.

איתור, אבחנה והתערבות בשיבושים התפתחותיים מתאפשר במסגרות חינוכיות וטיפוליות אשר מבוססות על נשות ואנשי צוות עם הכשרה ראויה, פיקוח וליווי רב-מקצועי. צוות מקצועי ומיומן זקוק לליווי מתמשך ושוטף של אנשי ונשות מקצוע מתחומים שונים על מנת לשמר רמת ידע עדכנית, להתייעץ לגבי גורמי סיכון והמענה הטיפולי והחינוכי ההולם, הן ברמה פרטנית והן ברמה גנית, ולהתמודד עם האחריות החינוכית והטיפולית המוטלת עליהם.

עבודה עם חסרי ישע היא עבודה קשה הדורשת בגרות נפשית ויכולת הכלה. עבודה זו לעיתים כרוכה גם בקשיי התמודדות ומעלה תחושות של חוסר ישע ואוזלת יד גם אצל דמויות הטיפול עצמן. תחושות קשות שכאלה דורשות עיבוד על מנת שלא ישפיעו לרעה על העבודה, ולא יבואו לידי ביטוי בצורה לא מווסתת ולא מעובדת, ויגיעו לכדי תוקפנות. זאת אחת הסיבות שאנו נתקלים במקרי אלימות כלפי אוכלוסיות פגיעות כמו קשישים, אנשים בעלי צרכים מיוחדים ותינוקות.

חלק מדרכי ההתמודדות עם התופעה היא בחירה של מטפלים מתאימים, הכשרה והדרכה טובה גם כדרישת סף וגם כליווי מתמשך אשר ישמש מנגנון ויסות וטיפול ברגשות הקשים אשר עולים במהלך הטיפול בחסרי הישע. זאת חובתה של החברה לשמור ולהגן על אלה שתלויים בה, על אלה שאינם מסוגלים להגן על עצמם.

הקלות הבלתי נסבלת שבה ניתן לפתוח מסגרות כאלו ואחרות לתינוקות ופעוטות ללא הגדרה ברורה ומחייבת של תנאים בסיסיים כגון יחס מספרי של מטפלים לילדים שמאפשר מענה מקצועי, תנאי-סף להכשרה, ידע מקצועי, ולווי רב-מקצועי מתמשך יוצרת קרקע פורה להזנחה, חוסר מוגנות, ומענים לקויים, אלה שכיחים במיוחד בקרב אוכלוסיות מוחלשות, ותורמות להעצמת פערים בחברה הישראלית בין הורים ומשפחות שידם משגת לקבלת מענים חינוכיים וטיפוליים איכותיים ומקצועיים להורים ומשפחות שידם אינה משגת.

מדי פעם בפעם עולים לכותרות מקרים מחרידים אשר קורעים את הלב, אך בין פרשיה מסוקרת אחת למשניה, יש עוד מאות ואלפי נשות חינוך וטיפול, פעוטות ומשפחות אשר מתמודדים עם ההשלכות של הזנחה מתונה ועקבית, של היעדר כלים ותשתיות, של חוסר בידע מקצועי, של היעדר כתובת מקצועית לעיבוד אתגרי העבודה הכה חשובה של טיפול וחינוך בילדים רכים בשנים.

אל לנו לטעות, גם במקרים אשר לא הסתיימו בטרגדיה נוראית, להזנחה וטיפול לקוי בגיל הרך ישנן השלכות ארוכות טווח. כפסיכולוגים העוסקים בטיפול בגיל הרך ומלווים את הילדים, בני משפחותיהם ומסגרות הטיפול והחינוך לאורך השנים, אנו קוראים להקמת המועצה לגיל הרך לאלתר, מועצה שתיתן מענה לטיפול וחינוך הולמים וראויים לילדים בגיל הרך, כי הבסיס של ההתפתחות התקינה של כל תינוק, פעוט וילד, היא תחושת הביטחון הבסיסי אשר מתפתחת כאשר מבוגרים אחראיים, מסורים ואוהבים דואגים לו ושומרים עליו. זו זכותם להתפתח באופן מיטבי ולהיות מוגנים, וזו חובתנו להגן עליהם.

בברכה וכבוד רב,

יורם שליאר

יו"ר הסתדרות הפסיכולוגים בישראל (הפ"י)

והוועד המרכזי